

Gemeente van onze Heer Jezus Messias

1. Ik ben bang dat ik aan het begin van de dienst teveel van u heb gevraagd, om direct al met Paasjubel te beginnen, om u direct al allerlei liederen vol Halleluja's te laten zingen, liederen, zo één en al overtuiging zijn dat de Heer is opgestaan.

Er is tenslotte geen evangelist die het op die manier doet. Eén en al beweging is het op de Paasmorgen, ik kan beter zeggen: één en al zoeken is het om Pasen te verstaan. Van Paasjubel en Paasblijdschap is pas helemaal aan het eind sprake. Voordat het zover komt, moet er heel wat gebeuren, gebeurt er heel wat. De evangelisten snappen heus wel dat u en ik niet direct tot gejubel komen, dat een mens voor Pasen tijd moet krijgen, tijd om te verstaan wat er is gebeurd, tijd om te verstaan dat onze Heer is opgestaan.

En dan ja, dan kan een mens ook tot de volle Paasjubel komen, waarmee we deze dienst begonnen. Laten we maar zeggen dat we daar vanmorgen al even op anticipeerden, op dat begrip van Pasen.

2. Ik zat een keer, na de dienst, mijn spullen bijeen te rapen, toen er iemand de predikantenkamer binnenstormde. Ik moest ophouden met waar ik mee bezig was, ik moest direct komen. Ik zat nog niet in de gemeentezaal, of ik kreeg de vraag voorgelegd wat een jongere nu van deze dienst zou vinden. Het antwoord was eigenlijk - on gezegd - al duidelijk: een jongere zou hier niets aan gehad hebben. Waarom niet? Nu, omdat geloof, geloofstaal, helder, duidelijk en simpel moet zijn. Niks geen moeilijke (godsdienstige) taal, zo liet diegene mij weten.

Alles moet tegenwoordig direct kant en klaar zijn, niet alleen de maaltijden. Dat moet blijkbaar ook voor het geloof gelden, zeker voor jongeren, zo zeggen ze nu zelfs in de kerk tegen je, waar we toch zouden moeten weten van groei, en hoe langzaam dat gaat. Ingroeien in het geloof, daar ben, daar blijf je zelfs een leven lang mee bezig. En elke keer word je dan weer verrast, omdat het toch weer anders bleek te zijn dan je dacht.

3. 'De jongere' zal het vandaag dan ook wel niks vinden, want, als we op deze Paasmorgen ergens mee geconfronteerd worden, dan is het met dingen die nu juist tijd nodig hebben, voordat ze helder worden. Dat maakt het verhaal van de Emmaüsgangers duidelijk. Dat verhaal namelijk laat zien hoe Jezus' leerlingen na zijn dood een lange weg hebben moeten gaan om goed zicht te krijgen op zijn persoon, op wie hij was. Dat ingrijpende veranderingsproces vertelt Lucas in de vorm van een reisverhaal. En dat is geen toeval dat Lucas hier het beeld van de weg gebruikt. Want er moet een weg afgelegd worden, voordat je gaat *zien* wat Pasen is.

Ja, gemeente, Pasen gaat over *zien*. En dat mag opmerkelijk heten, als het om de opstanding gaat, omdat er eigenlijk helemaal niets te zien valt. De opwekking zelf wordt niet verteld! Door geen enkele evangelist trouwens. Er is alleen leegte!

En toch moeten we hier tegen elkaar blijven zeggen dat Pasen over *zien* gaat. Het verhaal van Pasen is tenslotte een proces. Een proces waarin de leerlingen het beetje bij beetje gaan zien. Want u begrijpt ook wel, dat het nogal iets is, als die mens, die bij jou alle hoop vertolkt, als die hoop zó ten onder gaat, dan heb je tijd nodig om dat te verwerken, dan heb je tijd nodig om de dingen een plaats te geven, dan heb je een lange weg te gaan, voordat je dat in je leven een plek hebt gegeven.

4. De twee leerlingen maken een reis van Jeruzalem naar Emmaüs om uiteindelijk weer naar Jeruzalem terug te keren. Wat u moet *zien* (!), is dat het hele verhaal van Jezus onderweg: van Jeruzalem naar Emmaüs en terug naar Jeruzalem, vier keer (!) verteld wordt. Zo gaat dat met mensen die rouw hebben te verwerken. Dat verhaal moet je

eindeloos vertellen. Doel van dat steeds weer opnieuw vertellen? Dat je het een plek kunt geven. Dat is een weg, die vaak bij de (gewone) feiten begint, om uiteindelijk uit te komen bij iets van betekenis, betekenis wie diegene nu was.

5. Gemeente, wat ik vanmorgen met u wil doen, is die verschillende fasen met u doorlopen, om gaandeweg (!) te zien, hoe deze twee leerlingen met hulp van de vreemdeling die met hen oploopt, steeds dichterbij het geheim van Jezus komen.

De twee leerlingen gaan weg uit Jeruzalem, weg van de plek, waar Jezus stierf aan een kruis, weg van de kring van de leerlingen, die met Jezus waren opgetrokken. Jezus is dood en begraven. Goed, er waren nog wat verhalen geweest die andere dingen melden, maar daar hadden ze maar geen aandacht aan geschonken. Vrouwenpraat was dat geweest. Het was allemaal zo mooi begonnen, maar nu was aan die veelbelovende beweging een einde gekomen. Terug naar Emmaüs gaan ze. Terug naar huis (?), zo lijkt het.

Onderweg spreken ze langdurig met elkaar over alles wat er in Jeruzalem in de afgelopen tijd gebeurd was. Ja, het komt zelfs tot een heftige botsing tussen die twee. Zoals dat vaak het geval is, als mensen teleurgesteld terugkijken op wat er eerder gebeurd is. Als de dingen je erg gepakt hebben, en je spreekt daar met de ander over, dan hoeft er maar weinig te gebeuren of je hebt ruzie. Dan heeft de één dit gezien en de ander dat. Dan komt de één tot een andere lezing van de gebeurtenissen dan de ander.

Gemeente, en daarmee hebben we direct het oog op de *eerste* stap, de *eerste* stap op de weg die mensen in zo'n geval gaan: dan ben je *met elkaar* in gesprek over de dingen die gebeurd zijn. Dan kijk je terug, en dan probeer je greep te krijgen op wat je hebt meegemaakt.

6. Goed is het dan, als er dan iemand anders bij komt! En dat gebeurt dan ook. Jezus is hen genaderd en loopt met hen mee. Zo simpel als dat verteld wordt. Maar alleen u en ik, krijgen te horen dat hij het is, en krijgen zo dus al 'het bewijs' dat hij is opgestaan. Hij leeft, hij loopt immers met hen op. Maar voor de twee is hij een vreemdeling. Zij herkennen hem niet. Hun ogen waren *bevangen*. Even later horen we van hun sombere gezichten.

Kijk, dat is het, zoals ons ook maar al te vaak gebeurt: je bent zo somber dat je daardoor ook niks meer ziet.

En dan? Dan zou je hopen, dan zou je toch denken: 'Laat hij hen toch direct uit de brand helpen, laat hij nou toch direct zeggen dat hij het is.' Maar dat gebeurt niet. En dat kan ook niet, omdat Lucas nu juist wil laten zien dat het een proces is, dat er een weg gegaan moet worden om tot inzicht te komen.

Nee, wat hij doet, is hun stelligheid ter discussie stellen, waarmee zij over het gebeuren spreken. Jezus vraagt niet, zoals de NBV ons wil doen laten geloven, naar hun gesprekken. Wat hij ter discussie stelt, is de manier waarop zij tegen elkaar spreken. Met een stelligheid, zoals wij die in zo'n geval ook wel kennen. 'Het is absoluut zo.' 'Nee, het is echt zo en niet anders.'

Als de vreemdeling naar de aard van de gebeurtenissen vraagt, *dan* krijgt hij het hele verhaal te horen. En dan wordt het hele verhaal voor de *tweede* keer verteld. Nu aan een derde. Heerlijk is dat, als je je verhaal ook nog eens tot in alle details ook nog eens kunt vertellen aan een buitenlander. En zo gebeurt hier ook. Wat we horen? Hun *duiding*, hun lezing van heel het Jezus-gebeuren, van het begin tot het einde, en daar middenin horen we van hun hoop dat hij het was die Israël zou komen lossen. En daar blijft het niet bij. Hun hele verhaal, hun hele gang zit vol met gevoelens. We hoorden al van hun somberheid, en nu ook van de hoop die ze hadden, hoop die de bodem was ingeslagen, waardoor ze nu zo somber waren. En we horen van de ontzetting die de vrouwen hen hadden bezorgd, en aan het einde .. van teleurstelling, omdat ze hem niet zagen.

7. Ja, zo *eindigt* hun verhaal: 'Hem zagen ze niet.' Je zou ze toch even bij hun mouw willen vastpakken, en tegen ze willen zeggen: 'Hij loopt naast je!' Hem zagen ze niet. Toen niet, en nu ook niet!

Kijk, gemeente, en daar zit nu net de kneep, of moet ik zeggen, de knoop: bij dat 'hem zagen ze niet', want een mens wil steeds toch een bewijs, een mens gelooft het pas, als hij *gezien* heeft. Horen zeggen dat hij leeft, is niet voldoende. Deze twee verschillen niet veel van ons! Het zijn de vragen die telkens ook bij ons opkomen. Geloven zonder te zien, blijft lastig. Voor hen en voor ons.

Maar wat dit verhaal laat zien, is dat je dan wel mag denken dat het probleem opgelost is, als je het zou kunnen zien, de evangelist laat ons zien dat dat maar de vraag is. De Emmaüsgangers zien het tenslotte ook niet, hoewel hij naast hen loopt. Dat alleen lijkt me vanmorgen een belangrijke ontdekking voor ons. Juist wij die nogal snel zeggen dat je nooit iets van God ziet. Zou dat misschien ook aan ons liggen? Omdat wij hem niet weten te herkennen. Bevangen als wij zijn door somberheid en desillusie!

8. Moet u dan horen hoe Jezus hen noemt. Waar *zij* hem eerder aanduiden als een vreemdeling in Jeruzalem en als een onwetende, daar neemt *hij* nog forsere woorden in de mond: 'onverstandigen' en 'tragen van hart'. Ik denk niet dat u dat leuk gevonden zou hebben om zo aangeduid te worden door die buitenstander, als je hem net je hele verhaal verteld hebt, als je hem deelgenoot gemaakt hebt van je hoop en de teleurstellingen die je in je leven hebt opgelopen.

Maar harde, pittige woorden zijn soms nodig om iemand op een echt ander spoor te krijgen. Waar de twee leerlingen hun laatste kaart hadden staan op dat *zien*, daar spreekt Jezus over *geloven*. Want met hun hele verhaal geven zij blijk van onverstand en van traagheid van hart, waar het gaat om het vertrouwen op alles wat de profeten gezegd hebben.

Ziet u wat er gebeurt, lieve gemeente, ziet u wat Jezus doet. Om 'het verhaal van de Levende, van Jezus' te verstaan, om te begrijpen wat hier aan de hand is, moeten de Schriften open.

En dan, vertelt Jezus precies datzelfde verhaal, maar nu gelezen in het licht van de Schrift. Het is de *derde* (!) – en dat getal kan geen toeval zijn – het is de derde keer dat dat verhaal van Jezus verteld wordt. Nu door de vreemdeling, nu door Jezus zelf. Het verhaal verteld vanuit de Schrift. En dan? Dan komen de dingen in een ander perspectief te staan. Dan valt er een licht op de gebeurtenissen, waardoor die opeens een heel ander kleur krijgen.

Dat is wat Jezus wil: hen een stap verder brengen in hun betekenisgeving van het gebeuren dat zij hebben meegemaakt. Wat hij hen wil duidelijk maken? Dat die weg die hij gegaan is, nu juist noodzakelijk is, die weg van het lijden. Ja, dat dat nu net karakteristiek is voor de Messias: die weg van het lijden, die weg van het participeren aan onze duisternis.

Later zullen ze zeggen dat ze deze nieuwe kijk op de samenhang tussen Schrift en leven van Jezus als hartverwarmend hebben ervaren: 'Brandde ons hart niet [in ons], toen hij onderweg met ons sprak en de Schriften voor ons opende?' Maar in deze fase van het gesprek breekt het besef nog niet door, dat hij, die met hen meeloopt, degene is, waarover hij spreekt. Daarvoor moet er nog iets anders gebeuren!

9. Als zij Emmaüs naderen, en de vreemdeling de indruk wekt dat hij verder wil gaan, dan nemen de twee het initiatief weer over, en doen ze een dringend appel op hem om bij hen te blijven: 'Blijf bij ons, omdat het tegen de schemering is en de dag reeds gedaald is.' Het zijn woorden, die eerder in het evangelie te horen waren: in dat verhaal van de wonderbare spijziging. Toen *begon* de dag te dalen, hier *is* de dag (reeds) gedaald. We zijn verder op de

dag als toen, het is tegen de schemering. Vaak zijn dat de momenten, zo in het halfdonker, dat het mensen merkwaardigerwijs juist begint te dagen. Er is tijd voor nodig om tot inzicht te komen. En vaak heb je daar juist het donker voor nodig. Het duister kan donker zijn en bedreigend, maar soms ook heel verhelderend.

De rollen worden steeds omgekeerd. Van vragensteller aan het begin wordt hij tot uitlegger, en hier in Emmaüs wordt hij van gast tot gastheer!

10. En dan moeten we toch even heel precies horen wat er gebeurt. Ik laat u dat vers: vers 30, nog een keer horen:

‘En het gebeurde, terwijl hij met hen aanlag,
dat hij, na het brood genomen te hebben, de zegen uitsprak.
Na het gebroken te hebben
gaf hij het hun aan.
Van hen werden toen de ogen geopend,
en zij herkenden hem.’

Gemeente, wat ik eigenlijk had moeten doen, was u eerder die andere twee maaltijdverhalen voorlezen, waarop dit verhaal zo sprekend lijkt: dat van de wonderbare spijziging en het verhaal van afgelopen Witte Donderdag, dat van de Paschaviering van Jezus met zijn leerlingen. Want die twee verhalen komen hier samen, ... dat van de wonderbare spijziging, waardoor de leerlingen tot het besef komen dat hij de Messias is, en dat andere verhaal van het Pascha, waarvan we donderdag zagen dat er *helemaal* niet gegeten wordt, maar alleen gesproken wordt: die allerbijzonderste woorden, als hij het brood heeft genomen, de dankzegging uitsprekt, het breekt en hun geeft, zeggend: 'Dit is mijn lichaam dat vóór u gegeven wordt.'

Kijk, gemeente, *dat is het* waaraan en waarom zij hem nu herkennen. Zij zien hem hetzelfde gebaar maken. Hij die de 5000 het brood bleef geven, en hij die op het Pascha het brood nam, en zei: 'Dit is mijn lichaam'. Dan valt toch alles op zijn plek, ook voor ons. Dat brood dat hen eerder tot het inzicht bracht dat hij *de Messias* is, en dat brood, waarvan hij zei dat dat zijn lichaam was dat hij voor hen gaf, beeld van zijn *lijden*, beeld van zijn inzet voor hen en voor ons.

'Moest de *Messias* dat niet *lijden* en binnengaan in zijn heerlijkheid?' Dat laatste hoort er wel bij: binnengaan in zijn heerlijkheid. Kijk, want dat mag je dan ook weten, dat die beweging van dat lijden geen zinloos gebeuren is, maar dat die ten laatste (!) de heerlijkheid binnenvoert. Had hij dat zelf ook niet gezegd: 'Wie zijn leven zal verliezen, die zal het winnen!'

11. Kijk gemeente, daar zijn de Schriften voor nodig, om dat geheim van zijn leven en sterven te kunnen begrijpen. Dat wat wij de Dienst van het Woord noemen, dat moet het hart in ons doen ontbranden over wie hij voor ons is, maar om tot herkenning te noemen van wie hij voor u en voor mij is, om dat geheim in al zijn glorie te zien, zullen we toch aan Tafel moeten. Om daar te ontdekken dat hij leeft, als wij het brood nemen, het breken en het aan elkaar geven. Om daar te ontdekken dat daarin het geheim van Jezus is gelegen: hij die zichzelf prijs gaf voor u en voor mij. Het is die daad, die in het evangelie als messiaans gekwalificeerd wordt, het is die daad, waarvan je mag weten dat die bij God eeuwigheidswaarde heeft, en dan dus tot opstanding leidt.

12. Pasen mag dan een zaak van geloven lijken te zijn, het verhaal van de Emmaüsgangers laat zien dat Pasen een zaak van begrip is, een zaak van verstaan langzamerhand.

Om *zijn* leven te kunnen verstaan en om *ons* leven te kunnen verstaan, heb je de Schriften nodig. Daarin ontdekken we hoe de dingen uit ons leven te duiden zijn. Dan kan ons hart

nog vaker ontbranden. Maar om tot de echte ontdekking van ons leven te komen, zullen we Maaltijd moeten houden: omdat hier te ontdekken valt waar het eigenlijke geheim van het leven is gelegen: in een leven dat door liefde tot het uiterste gekenmerkt is.

Kijk, en dan ook ga je in onze wereld op heel andere dingen letten dan waar je doorgaans op let. Dan worden ook hele andere dingen belangrijk dan die in onze wereld voor belangrijk worden gehouden. En dan? Ja, dan zie je God opeens ook met hele andere ogen dan waarmee je eerst naar hem keek, als je ziet hoe zijn Zoon zich zo voor ons geeft. Dat alles is aan deze tafel te ontdekken. Komt dan, want alle dingen staan gereed. Komt dan om te ontdekken dat uw Heer leeft!

In de Naam van de Vader en de Zoon en de Heilige Geest. Amen.

*1^e Zondag van Pasen, 21 april 2019
Bosbeskapel, Den Haag-Zuidwest
ds. Nico Riemersma*